

A SZERKESZTŐK ELŐSZAVA

Kezdetben mi sem tudtuk pontosan, hogyan alakulnak majd a dolgok. Bár e könyv megírásának ötlete már jóval korábban világosan kirajzolódott előttünk, nem voltunk biztosak benne, hogy a meghívott kollegák mit fognak ehhez szólni. Aztán legnagyobb meglepetésünkre a későbbi szerzőtársak szinte az első perctől nagy lelkesedéssel vetették bele magukat a szakirodalomba, hogy eddigi szakmai ismereteiket egy új evolúciós megközelítés alapján rendezzék újra. A beszélgetéseket tetek követték, és végül megszületett ez az összeállítás, amely az evolúciós megszaladási jelenségeket igyekszik az emberi társadalom evolúciós-kulturális rendszereire alkalmazni.

Egy biológus számára az evolúció egy jól értelmezhető fogalom, amely forradalmasította az élettudományokat, beleértve az ismeretek gyakorlati alkalmazását is az orvostudományban, a mezőgazdaságban vagy éppen a környezetvédelemben. A köztudatban azonban mindenféle nézettel találkozhatunk. Vannak, akik teljes mértékben elutasítják, mások valamivel nyitottabbak. Az egyik meghatározás szerint az evolúció olyan genetikai változások sorozata, amely generációkon keresztül jön létre és megváltoztatja az organizmusok formáját és viselkedését. Ebbe az általános megfogalmazásba azonban nagyon sok minden belefér, és talán éppen a biológusok vitatkoznak egymással a leghevesebben, hogy melyek az evolúciós folyamat leglényegesebb mechanizmusai és szabályozói. Valóban, a meghatározásból kimarad a „cél” értelmezése, a legegyszerűbb mechanizmusokat kutatók szerint erre a kitételre azonban tényleg nincs is szükség.

Sajnos az is igaz, hogy sokan (és ebben a hírhajhász média felelőssége nem vitatható) tudatlanságból vagy egyszerű figyelmetlenségből visszaélnek ezzel a fogalommal, és kritikátlanul alkalmazzák vagy hivatkoznak rá. Sokszor még a biológusok számára is nehéz egy-egy jelenség evolúciós értelmezése, és nem kell csodálkozni azon sem, ha a laikusok számára gondot jelent az evolúciós gondolat lényegének megértése.

Ez a kötet egy olyan jelenséggel foglalkozik, amelynek felismerése Darwin nevéhez köthető, bár az evolúcióbiológusok csak jóval később tudatosították a probléma jelentőségét. Az újdonságot az jelenti, hogy megkíséreljük az ún. *megszaladási jelenséget* az ember esetében egy részben új evolúciós helyzetre alkalmaz-

ni. Abban reménykedünk, hogy ezzel talán evolúciós magyarázatot tudunk adni olyan társadalmi szintű jelenségekre (pl. testsúlynövekedés, drogfogyasztás, prostitúció), amelyeket sokan „civilizációs betegségként” írnak le.

Titokban abban is reménykedünk, hogy ezek az elképzelések ráadásul segítenek felismerni azokat a módszereket és megoldásokat, amelyek lehetővé teszik, hogy ezeket a társadalom számára káros folyamatokat korlátozzuk. Természetesen nagy kockázatot vállal az, aki az emberiség jövőjének alakulását kísérli megjósolni. Egyes városi legendák szerint az elmúlt század elején sokan azért aggódtak, hogy a szállítást végző lovak ürüléke el fogja lepni a városokat. Az ilyen gondolatoknak az autók megjelenése vetett véget, és persze ma éppen más elképzelt jövő miatt kesergünk. Nem hisszük, hogy e szerzők kiváltsága lenne a jövőbe látás, de ha írásainkkal elgondolkodtatjuk az Olvasót, akkor már részben elértük a célunkat. Azt azonban bizton állíthatjuk, hogy a fenti jelenségek és számos más probléma megoldásához az emberiség eddig alkalmazott eszközei nem bizonyultak hatásosnak. Így talán megbocsátható a gondolkodó ember, a tudós írásba foglalt aggodalma.

Köszönetnyilvánítás

A könyv alkotói megköszönik az MTA–MEH-pályázatok támogatását, amelyek nélkül e kutatások nem jöhettek volna létre! Különösen hálásak vagyunk Szemenyei Istvánnak, hogy lelkesedése révén sikerült bizonyítani, hogy a humánétológiai kutatások is eredményezhetnek a társadalom számára szélesebb körben hasznosítható tudást. Nélküle e kötet nem született volna meg!

Budapest, 2010. július

*Csányi Vilmos
Miklósi Ádám*